

بررسی همبستگی ویژگی های فردی و تحصیلی دانشجویان پزشکی ورودی ۱۳۷۹ با نتایج امتحان جامع علوم پایه در دانشکده پزشکی کرمانشاه

نویسندگان: دکتر مظفر خزاعی^۱ / شریین ایران فر^۲ / دکتر منصور رضایی^۳ / صدیقه خزاعی^۴

چکیده

سابقه و هدف: با توجه به اهمیت امتحان جامع علوم پایه در تعیین وضعیت علمی دانشجویان پزشکی، این بررسی به منظور تعیین همبستگی ویژگی های فردی و تحصیلی دانشجویان پزشکی ورودی ۱۳۷۹ با نتایج امتحان جامع علوم پایه دوره ۲۸ در دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه انجام گردید. مواد و روش ها: این بررسی از نوع همبستگی روی ۲۸ نفر از دانشجویان پزشکی انجام شد. جهت جمع آوری اطلاعات از یک فرم اطلاعاتی که ویژگی های فردی و وضعیت تحصیلی دانشجویان و نمره آزمون جامع علوم پایه را دربر می گرفت، استفاده شد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از آمار توصیفی (درصد و میانگین) و آمار استنباطی (آزمونهای آنالیز واریانس، آزمون t، آزمون من ویتنی و کروسکال والیس) انجام گردید. یافته ها: از تعداد ۲۸ نفر دانشجوی پزشکی ورودی ۱۳۷۹ که در آزمون شرکت داشتند، ۶۸٪ مذکر، ۱/۱٪ از سهمیه مناطق، ۱۵/۸٪ دانش آموزان دبیرستان های تیزهوشان، ۶۲/۲٪ بدون واحد افتاده و ۲۷/۴٪ ساکن خوابگاه بودند. میانگین معدل دبلیم آنها ۱۸/۴۹ و ۱/۲۰ و معدل کل دوره علوم پایه ۱۱/۱+۱۸٪ بود. بیشترین همبستگی معنی دار نمره آزمون جامع علوم پایه با معدل ترم پنجم و معدل کل دوره علوم پایه (۰/۸۹ و ۰/۷۹) نشان داده شد. بین نمره آزمون علوم پایه و جنس دانشجو، محل سکونت، سهمیه تحصیل در دبیرستان های تیزهوشان، تفاوت معنی دار آماری وجود نداشت. بحث: بطور کلی این بررسی نشان داد که معدل ترم های مختلف دوره علوم پایه معدل کل آن را از عوامل مهم در نمره امتحان جامع علوم پایه پزشکی می باشند. کلمات کلیدی: علوم پایه، دانشجویان پزشکی، ویژگی های فردی، ویژگی های تحصیلی، معدل دانشجویان

مقدمه

پزشکی برای ورود به دوره فیزیوپاتولوژی باید پس از گذراندن کلیه واحدهای علوم پایه در آزمون جامع شرکت کرده و در صورت موفقیت در این امتحان، وارد دوره فیزیوپاتولوژی شوند. در حال حاضر امتحان جامع از دروس دوره علوم پایه

دوره پزشکی عمومی به چهار مرحله علوم پایه، فیزیوپاتولوژی، کارآموزی و کارورزی تقسیم می شود (۱). براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی، دانشجویان

۱- استادیار گروه علوم تشریحی، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
 ۲- کارشناس ارشد آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
 ۳- استادیار آمار، گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
 ۴- کارشناس ارشد میکروبیولوژی و بیوشیمی

دانشجویانی که موفق به اتمام دوره پزشکی عمومی نمی شوند از میان مردودین این دوره هستند (۳).
یک دوره آموزشی هنگامی می تواند مفید و اثربخش باشد که یک ارزشیابی صحیح در جهت مشخص کردن موفقیت فعلی و شناسایی عوامل مورد لزوم برای ایجاد تغییرات مناسب با نیازهای جدید، صورت گیرد (۶). برای نمونه در برخی گروهها از آزمون من و یتنی و کروسکال والیس برای مقایسه نمرات علوم پایه استفاده می شود.

یافته ها

دانشجویان پزشکی ورودی ۱۳۷۹ شرکت کننده در آزمون دوره ۲۸، ۳۸ نفر بودند که همگی مجرد و ۶۸۴٪ مذکر، ۹۲٪ از سهمیه مناطق (اکثرا منطقه ۲) و ۱۵٪ تحصیل کرده دبیرستان تیز هوشان بودند. هیچکدام سابقه مشروطی نداشته، ۲۴ نفر (۶۳٪)، هیچ درس افتاده ای نداشته و ۱۵٪ یک درس، ۱۳٪ دو درس و ۵٪ سه درس افتاده داشتند. ۴۷٪ ساکن خوابگاه، اکثر آمتولد سالهای ۶۱ و ۱۳۶۰ (۷۳٪) و ۵۵٪ بلافاصله پس از دیپلم وارد دانشگاه شده بودند میانگین معدل در طی ترم چهارم کسب شده بود (جدول ۱).
میانگین و انحراف معیار تعداد دروس افتاده ۰/۷۱+۰/۷۱۶، نمره امتحان جامع علوم پایه ۱۳۲/۵۷+۱۷/۹۲ و درصد نمره زیست شناسی در کنکور سراسری ۷۲/۸+۱۲/۶ بود. معدل ترم پنجم بیشترین همبستگی را با امتحان جامع علوم پایه نشان داد (جدول ۲).

پزشکی شامل: آناتومی، بیوشیمی، بهداشت، فیزیولوژی، آسیب شناسی، باکتری شناسی، بافت شناسی، انگل شناسی، ایمنی شناسی، زبان انگلیسی، جنین شناسی، ژنتیک، فیزیک پزشکی، تغذیه، روان شناسی، حشره شناسی، قارچ شناسی، ویروس شناسی و معارف اسلامی برگزار می گردد (۲). این امتحان یکی از مهمترین آزمونهایی است که برای ارزشیابی آموخته های دانشجویان انجام می گیرد و چنانکه دانشجویی پس از ۴ بار شرکت در آزمون موفق به قبولی نشود از ادامه تحصیل در رشته پزشکی محروم شده و تغییر رشته خواهد داد. امتحان جامع علوم پایه پزشکی از سال ۱۳۶۸ همه ساله در دونوبت اسفند و شهریور و به صورت تستی (تادوره ۲۱، ۲۰۰ و از آن به بعد ۲۱۰ سوال) برگزار می گردد. حد نصاب قبولی در آزمون ۷۰ درصد میانگین نمره ۵٪ افرادی است که بالاترین نمره را در سطح کشور کسب کرده اند (۳). این آزمون در کلیه دانشگاهها بطور همزمان توسط کمیته علوم پایه پزشکی وزارت بهداشت برگزار می گردد (۴).
دانشجویان بعنوان یکی از اجزای سیستم آموزش عالی، دارای ویژگی های دموگرافیک و شخصیتی خاص هستند و این ویژگی ها را می توان بعنوان یکی از مهمترین متغیرهای مداخله گر در رفتار تحصیلی آنان در نظر گرفت (۵). عوامل مختلفی در موفقیت دانشجویان پزشکی در آزمون جامع علوم پایه دخالت دارند و تجربه نشان داده است دانشجویانی که در آن مردود شده و یا نتایج ضعیف گرفته اند در گذراندن دروس دوره های بعدی، مشکل خواهند داشت و بسیاری از

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار معدل دانشجویان پزشکی کرمانشاه، ورودی و ترمهای مختلف تحصیلی

انحراف معیار	میانگین	معدل
۱/۳۰	۱۸/۴۹	دیپلم
۱/۱۱	۱۵/۹۸	ترم اول
۱/۲۶	۱۴/۸۵	ترم دوم
۱/۲۶	۱۵/۱۶	ترم سوم
۱/۴۸	۱۴/۳۱	ترم چهارم
۱/۲۶	۱۴/۶۵	ترم پنجم
۱/۱	۲۴/۸۹	دوره علوم پایه

۱۲
 فصلنامه علمی-پژوهشی
 فصلنامه علمی-پژوهشی
 فصلنامه علمی-پژوهشی

دوره علوم پایه، خصوصاً ترم پنجم و معدل کل دوره علوم پایه با نمره آزمون جامع علوم پایه پزشکی، همبستگی معنی دار آماری وجود دارد. این یافته ها با نتایج سایر محققین (۹ و ۳) مطابقت داشته و موید آنهاست، مطمئناً سعی و تلاش دانشجویان در طی دوره علوم پایه با موفقیت در آزمون همراه است.

بین درصد نمره زیست شناسی در کنکور و نمره آزمون جامع علوم پایه نیز همبستگی معنی دار آماری وجود دارد، اما رودباری و شریعتی بر خلاف این یافته ها، نشان دادند که بین امتحان کنکور و آزمون جامع رابطه معنی دار آماری وجود ندارد (۳). دلایل مختلفی برای این اختلافات وجود دارد، از جمله در بررسی حاضر تمامی ۳۸ دانشجوی پزشکی ورودی ۷۹ در آزمون قبول شده، مشروطی نداشته اند و درصد نمره زیست شناسی به عنوان موثرترین عامل در نمره کنکور مدنظر قرار گرفته در حالیکه در مطالعه رودباری و شریعتی دانشجویان سنوات مختلف (قبولین و مردودین) که در آزمون شرکت داشته مطالعه شده و از نمره کل کنکور آنان استفاده شده است. همچنین در بررسی مذکور با استفاده از میانگین نمرات، آنها را تقسیم بندی کرده و سپس از آزمون کای دو استفاده شده بود که

در رگرسیون خطی چند گانه با روش گام به گام به ترتیب اولویت، متغیرهای معدل ترم پنجم، سهمیه کنکور و معدل ترم سوم وارد معادله شدند و رابطه معنی داری را با نمره امتحان جامع علوم پایه به طور همزمان نشان دادند ($p < 0/001$). در حضور این متغیرها سایر متغیرها رابطه معنی دار آماری با نمره امتحان جامع علوم پایه نشان ندادند. ضریب تعیین این مدل ۷۶/۲٪ بود یعنی ۳۲/۸٪ از واریانس نمره آزمون جامع علوم پایه به سایر متغیرهایی مربوط می شود که در این معادله بررسی نشده اند.

آزمون جامع علوم پایه

میانگین نمره امتحان جامع علوم پایه با آزمونهای T و آنالیز واریانس من و یتنی و کروسکال و ایس بر حسب جنس، سکونت خوابگاه، سهمیه در کنکور، سابقه حضور در دبیرستان تیزهوشان، معنی دار آماری را نشان ندادند.

بحث

یافته های این پژوهش نشان داد که بین معدل ترم های مختلف

جدول ۲- وضعیت ضریب همبستگی معدل مقاطع مختلف و سایر متغیرها با امتحان جامع علوم پایه در دانشکده پزشکی کرمانشاه در دوره ۲۸

متغیر	ضریب همبستگی	P	میانگین	انحراف معیار
معدل ترم پنجم	۰/۸۹	<0/001	۱۴/۶۵	۱/۲
معدل کل دوره علوم پایه	۰/۷۹۵	<0/001	۱۴/۸۹	۱/۱۱
معدل ترم سوم	۰/۷۵۲	<0/001	۱۵/۱۶	۱/۲
معدل ترم چهارم	۰/۷۴۸	<0/001	۱۴/۲۱	۱/۴۸
معدل ترم دوم	۰/۶۱	<0/001	۱۴/۸۵	۱/۲۶
سال تولد	۰/۴۸۳	۰/۰۰۲	—	—
تعداد دروس افتاده	۰/۴۲۸	۰/۰۰۷	۰/۷۱	۱/۱۶
معدل ترم اول	۰/۳۹۱	۰/۰۱۷	۱۵/۹۸	۱/۱۰
سال اخذ دیپلم	۰/۳۹	۰/۰۱۵	—	—
درصد درس زیست شناسی در کنکور سراسری	۰/۳۳۹	۰/۰۳۷	۷۲/۰۸	۱۲/۹۲
معدل دیپلم	۰/۰۸	P<0/7	۱۸/۴۹	۱/۳۰
سهمیه	۰/۰۲	P<0/9	—	—

دروس افتاده، سهمیه کنکور (توابع ۳، ۲، ۱) و شاهد (ورزمنده) تحصیل در دبیرستان‌های تیزهوشان، سکونت در خوابگاه، سال اخذ دیپلم و سال تولد، در مورد تمامی دانشجویان پزشکی کرمانشاه، ورودی سال ۱۳۷۹ که در آزمون جامع علوم پایه دوره ۲۸ (اسفند ۸۱) شرکت کرده‌اند، از حوزه معاونت آموزشی دانشگاه و دانشکده پزشکی دریافت و در فرم‌های مربوطه ثبت گردید. پس از ورود اطلاعات به کامپیوتر، از طریق برنامه spss (نگارش ۱۱) تجزیه و تحلیل گردید. برای تعیین رابطه عوامل مختلف از تحلیل رگرسیون خطی چندگانه بارش گام به گام و ضریب همبستگی پیرسون و برای مقایسه میانگین گروه‌های سنی و جنسی از آنالیز واریانس و آزمون T و بدلیل حجم همکاران نیز تاکید شده است (۱۱). اما در مطالعه خاکساری و همکاران بر خلاف نتایج حاضر، بین معدل دیپلم و نمرات امتحان جامع همبستگی معنی داری وجود داشت (۹). علت اختلاف، اعتبار معدل دیپلم و برگزاری سراسری و متمرکز آزمونهای سال آخر دبیرستان در سالهای قبل و حتی تاثیر و دخالت آن در نمره کنکور توسط سازمان سنجش می باشد در حالیکه در سالهای اخیر آزمون دروس سال آخر از حالت سراسری و متمرکز خارج و معدل دیپلم از اعتبار قبلی خود جهت مقایسه دانشجویان و دخالت آن در نمره کنکور خارج شده است. بین جنس، سکونت در خوابگاه، تحصیل در دبیرستان تیزهوشان و نمره آزمون جامع علوم پایه تفاوت معنی دار وجود نداشت در حالی که در تحقیقات دیگران نشان داده شد که دانشجویان مونث بهتر از دانشجویان مذکور و افراد برمی بهتر از ساکنین در خوابگاه در امتحان جامع علوم پایه، نتیجه می گیرند (۳)، علت این تفاوت را می توان اختلاف بین دانشجویان بررسی شده در این تحقیق که همگی فاقد سابقه مشروطی بوده و قبول شده آزمون هستند با دانشجویان تحقیقات قبلی که از تنوع بیشتری از نظر مشروطی و قبولی و مردودی در آزمون برخوردار بودند، دانست.

این پژوهش نشان داد که بین معدل ترمهای مختلف دوره علوم پایه و معدل کل این دوره و همچنین درصد درس زیست شناسی در کنکور سراسری با نمره امتحان جامع علوم پایه، همبستگی وجود دارد ولی بین جنس، سکونت در خوابگاه و نمره دبیرستان با نمره امتحان مذکور همبستگی وجود ندارد.

به نظر می رسد آزمون های آماری مناسب تری برای مطالعه صفات کمی نسبت به آزمون کای دو وجود دارد.

در این بررسی بین سهمیه و نمره آزمون همبستگی آماری وجود نداشت و رگرسیون خطی نشان داد که بعد از معدل ترم ۵، سهمیه از عوامل مهم و موثر در موفقیت دانشجویان پزشکی در آزمون جامع علوم پایه است. این یافته ها توسط تحقیقات دیگر نیز تاکید شده است (۳، ۱۱، ۱۲). بین معدل دیپلم و نمره امتحان جامع علوم پایه همبستگی معنی داری وجود نداشت که در تحقیق مذکور و امتحان جامع علوم پایه از این نظر که اولین، آزمون کلی دانشجویان پزشکی پس از شروع دوره پزشکی است می تواند تا حدود زیادی توانایی آنان را در گذراندن دوره ارزشیابی کند. با توجه به اینکه در بررسی نتایج امتحانات علوم پایه پزشکی در چند دوره در برخی از دانشگاهها، تعدادی از دانشجویان مردودی در امتحان از افراد با پشتکار و کوشا بوده اند، احتمال تاثیر عوامل دیگری غیر از سعی و تلاش دانشجویان در نتایج آزمون علوم پایه را نباید از نظر دور داشت (۳).

تحقیقات مختلف، عوامل گوناگونی را در موفقیت دانشجویان تعیین کرده اند (۱۰، ۹، ۸، ۷)، عواملی نظیر سن، جنس، تاهل و استفاده از خوابگاه، طول دوره علوم پایه، فاصله بین دیپلم و سال ورود به دانشگاه، نمرات کنکور و... که ممکن است بر نتایج این آزمون تاثیر داشته باشند (۳). با توجه به اهمیت دوره علوم پایه و نقش اساسی آن در موفقیت دانشجویان پزشکی در مراحل تحصیلی بعدی و تاثیر عوامل مختلف از جمله ویژگی های فردی و تحصیلی دانشجویان در نتایج آن و عدم انجام چنین مطالعه ای در کرمانشاه و این بررسی به منظور تعیین همبستگی برخی ویژگی های فردی و تحصیلی دانشجویان پزشکی با نتایج آزمون جامع علوم پایه در دانشکده پزشکی کرمانشاه (دوره ۲۸) در طی سال ۱۳۸۲ انجام گیرد.

مواد و روشها

این مطالعه از نوع همبستگی است و برای انجام آن اطلاعات مربوط به متغیرهای مختلف مثل سن، جنس، معدل دیپلم، معدل کل دوره علوم پایه، نمره آزمون جامع علوم پایه، تعداد

منابع

- ۱- جوادى، م. ارزیابی نتایج آزمون جامع علوم پزشکی دوره های ۲۴-۱۲ دانشگاه علوم پزشکی قزوین، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، تابستان ۱۳۸۰، شماره ۱۸، صص ۷۵-۶۹
- ۲- فلاح، م. یوسفی، ر. بررسی نتایج امتحانات جامع علوم پایه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان از دوره اول تا پانزدهم و تحلیل سیر حرکت برنامه ریزی آموزشی پژوهش در علوم پزشکی، سال سوم، شماره ۱، بهار ۱۳۷۳، صص ۹۷-۹۴
- ۳- رودباری، م. شریعتی، ر. عوامل موثر در موفقیت و شکست دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان در کنکور علوم پایه اسفند ۷۷، توسعه در آموزش پزشکی، زمستان ۱۳۸۱، سال سوم شماره ۶، صص ۱۴-۹.
- ۴- رحیمی، ب. عمرانی، م. سالم صافی، ر. بنی آدم، ع. ارزشیابی کیفیت آموزش دوره علوم پایه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، پنجمین همایش کشوری آموزش پزشکی، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی سال ۱۳۸۱ شماره ۷، صفحه ۶.
- ۵- فخاری، ع. داداش زاده، ح. رنجبر، ف. خوش باطن، م. صفائیان، ع. نادعلی، ش. بررسی ارتباط بین صفات شخصیتی و عملکرد تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز، پنجمین همایش کشوری آموزش پزشکی، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، سال ۱۳۸۱، شماره ۷، صص ۹۵-۹۴.
- ۶- یوسفی، ع. شایان، ش. ارزشیابی برنامه های آموزش بالینی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، دومین کنگره سراسری آموزش پزشکی، اسفند ۱۳۷۴، ص ۵۱.
- ۷- میرخزیمه، ع. بررسی نظرات دانشجویان پزشکی مقیم خوابگاه های دانشگاه علوم پزشکی زاهدان در زمینه مسائل محیط آموزشی رفاهی و آینده فارغ التحصیلی در سال ۱۳۷۷، پایان نامه پزشکی عمومی.
- ۸- نان بخش، ح. ارزشیابی نتایج امتحان علوم پایه دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه از سال ۷۴ لغایت ۷۸، مجله دانشکده علوم پزشکی تهران، آبان ۷۹، ص ۶۸
- ۹- خاکساری، م. اسماعیل زاده، م. جعفرپور، ب. طالقانی، ف. بخشی، ح. وفا، ر. بررسی وضعیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی رفسنجان در یک دوره هشت ساله، دومین کنگره سراسری آموزش پزشکی، اسفند ۱۳۷۴، صص ۴۴-۴۳.
- ۱۰- جعفری، ف. گوشه گیر س. پیرامته، ا. فلاح ن. و یوسفی، ا. بررسی عوامل موثر بر موفقیت دانشجویان دانشکده پزشکی شاهد در آزمونهای دوره ۱۲ تا ۲۲ علوم پایه، پنجمین همایش آموزش پزشکی، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، سال ۱۳۸۱ شماره ۷، صفحه ۵۱
- ۱۱- یوسفی، م. سعیدی جم، م. بررسی وضعیت روند تحصیلی دانشجویان رشته پزشکی مقطع علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی همدان در طی پنج سال تحصیلی، طب و تزکیه، شماره ۴۵، تابستان ۱۳۸۱، صص ۲۰-۱۶.
- ۱۲- رضایی، م. شکیبائی، د. ایرانفر، ش. منتظری، ن. رابطه عوامل آموزشی (دانشجویی) با رتبه دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در امتحانات جامع علوم پایه و پیش کارورزی سال های ۸۰-۱۳۶۹ طرح پژوهشی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه.